

Research Paper

Policy Analysis of Transparency in Iran's Administrative and Governance Structures Based on the Advocacy Coalition Framework (Case Study: Transparency in the Three Branches of Government, Executive Agencies, and Other Institutions)

Yahya Morattab¹, Heidar Najafi^{2*}, Iman Akbari^{3*}

1. PhD Candidate of Public Policy & Administration Institute for Advanced Education and Research on Management and Planning (IMPS), Tehran, Iran.

email: y.morattab@imps.ac.ir

2. PhD student in Public Administration, Faculty of Public Administration and Organizational Sciences, School of Management, University of Tehran, Tehran, Iran (*Corresponding Author).

email: heidar.najafi@ut.ac.ir

3. PhD Candidate, Public Administration, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran & Researcher at the Majles Research Center.

email: I_akbari@atu.ac.ir

DOI: 10.22034/jipas.2025.411585.1639

Received: 11/01/2025

Accepted: 27/04/2025

Abstract

Purpose: In recent years, various efforts and measures have been undertaken in the field of transparency in the Islamic Republic of Iran, which have also been reflected in bills and laws. The objective of this research is to analyze policies oriented towards “transparency: in administrative and governance structures in Iran based on the Advocacy Coalition Framework (ACF), with the case study focusing on the law concerning “Transparency of the Three Branches of Government, Executive Bodies, and Other Institutions.”

Methodology: The research method was based on documentary study and analysis using the Advocacy Coalition Framework. Within the findings section, applying this framework, the advocacy coalition analysis was discussed and examined from the perspectives of pro and anti-coalitions, subsystems and beliefs, relatively stable parameters, events external to the subsystem, opportunity structures, constraints, coalition resources, and change and learning.

Findings: The drivers of “enhancing policymakers' and officials' understanding and awareness regarding the importance of transparency and accountability in the public sector and governance system,” “the efficiency and effectiveness of think tanks and policy institutes in designing and agenda-setting policy ideas and plans,” “the evolving role of media and social networks in realizing transparency,” “successful coordination between research centers and policy-making institutions,” and “public and public opinion accompaniment in advancing policies and plans related to transparency” were effective in the formation and ratification of the law.

Conclusion: In summary, framed within the concept of “change and learning” in the Advocacy Coalition Framework, it can be stated that the drivers-“enhancing policymakers' and officials' understanding and awareness regarding the importance of transparency and accountability,” “the efficiency and effectiveness of think tanks in designing and agenda-setting policy ideas,” “the evolving role of media and social networks in the country's public policy space,” “successful coordination between research centers and policy-making institutions,” and “public and public

opinion accompaniment in advancing transparency-related policies and plans”-led to the Islamic Consultative Assembly (Parliament) approving the generalities of this bill with 183 votes in favor and 30 votes against out of a total of 217 representatives present. Accordingly, the following recommendations are proposed to enhance the concept of transparency in the country and advance the discourse of the “Transparency of the Three Branches of Government, Executive Bodies, and Other Institutions” law:

- Support, endorse, and develop research centers and think tanks in the field of transparency in the country, as key actors within the advocacy coalition for the Transparency Law of the Three Branches and Executive Bodies.
 - Develop the discourse of “Open Government” within the country's managerial, planning, and governance rules, aiming to enhance the foundations for accountability, participation, and transparency, from the perspective of strengthening “subsystems and beliefs” that support the transparency of the three branches and executive bodies.
 - Develop legal and infrastructural mechanisms for consolidating national data and information, aiming to prepare the country's governance structures for implementing transparency-based projects, with an emphasis on strengthening the position of the technology subsystem within the advocacy coalition for the Transparency Law.
 - Promote academic studies and research in the field of transparency to identify new theories, approaches, and models of transparency and apply them within the country's governance ecosystem.
 - Organize specialized meetings, conferences, and events in the field of transparency within the country, aiming to promote discourse, specialized advocacy, and demand-making in this area.
- Persuade, engage in bargaining, and interact with active stakeholders in the field of transparency and governmental/regulatory bodies to operationalize the idea of “Transparency of the Three Branches of Government, Executive Bodies, and Other Institutions.”

Keywords: Transparency, Public Policy Making, Governance, Advocacy Coalition Framework.

Citation: Morattab, Y., Najafi, H., & Akbari, I. (2026). Policy Analysis of Transparency in Iran's Administrative and Governance Structures Based on the Advocacy Coalition Framework (Case Study: Transparency in the Three Branches of Government, Executive Agencies, and Other Institutions). *Journal of Iranian Public Administration Studies*, 9(1), 107-129.

مقاله پژوهشی

تحلیل خط‌مشی‌های حوزه «شفافیت» در ساختارهای اداری و حکمرانی در ایران براساس چارچوب ائتلاف مدافع

(مورد مطالعه: شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها)

یحیی مرتب^۱، حیدر نجفی^۲، ایمان اکبری^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی گرایش تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری عمومی، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، تهران، ایران.

email: y.morattab@imps.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گروه خط‌مشی و اداره امور عمومی، دانشکده مدیریت دولتی و علوم سازمانی، دانشکدگان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (*نویسنده مسئول).

email: heidar.najafi@ut.ac.ir

۳. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران؛ و پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

email: I_akbari@atu.ac.ir

DOI: 10.22034/jipas.2025.411585.1639

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۷

هدف: در سال‌های اخیر در جمهوری اسلامی ایران تلاش‌ها و اقدامات گوناگونی در حوزه شفافیت انجام شده که در لوايح و قوانینی نیز تجلی یافته است. هدف از این پژوهش تحلیل خط‌مشی‌های معطوف به «شفافیت» در ساختارهای اداری و حکمرانی در ایران براساس چارچوب ائتلاف مدافع بوده که مطالعه موردی قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» در این پژوهش مدنظر است.

روش‌شناسی: روش پژوهش مبتنی بر مطالعه اسنادی و تحلیل مبتنی بر روش ائتلاف مدافع بوده است و در بخش یافته‌ها، بر اثر این چارچوب، تحلیل ائتلاف مدافع از منظر ائتلاف موافق و مخالف، خرده‌سیستم‌ها و باورها، پارامترهای نسبتاً ثابت، رخداد‌های خارج از خرده‌سیستم، ساختارهای فرصت، محدودیت‌ها، منابع ائتلاف و تغییر و یادگیری مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

یافته‌های پژوهش: پیشران‌های «ارتقای درک و آگاهی سیاست‌گذاران و مسئولین پیرامون اهمیت شفافیت و پاسخگویی در بخش عمومی و نظام حکمرانی»، «کارآمدی و اثربخشی کانون‌های تفکر و اندیشه‌ها در طراحی و دستورکارگذاری طرح‌ها و ایده‌های سیاستی»، «توسعه نقش رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در تحقق شفافیت»، «هماهنگی موفق مراکز پژوهشی و نهادهای سیاست‌گذار» و «همراهی مردم و افکار عمومی در پیشبرد سیاست‌ها و طرح‌های مرتبط با موضوع شفافیت» در شکل‌گیری و تصویب قانون مؤثر بوده است.

نتیجه‌گیری: به‌عنوان جمع‌بندی در قالب مفهوم «تغییر و یادگیری» در چارچوب ائتلاف مدافع می‌توان این‌گونه طرح مسئله کرد که پیشران‌های «ارتقای درک و آگاهی سیاست‌گذاران و مسئولین پیرامون اهمیت شفافیت و پاسخگویی در بخش عمومی و نظام حکمرانی»، «کارآمدی و اثربخشی کانون‌های تفکر و اندیشه‌ها در طراحی و دستورکارگذاری طرح‌ها و ایده‌های سیاستی»، «توسعه نقش رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در فضای سیاست‌گذاری عمومی کشور»، «هماهنگی موفق مراکز پژوهشی و نهادهای سیاست‌گذار» و «همراهی مردم و افکار عمومی در پیشبرد سیاست‌ها و طرح‌های مرتبط با موضوع شفافیت» منجر به این شده است که نمایندگان

واژگان کلیدی:

شفافیت، خط‌مشی‌گذاری عمومی، حکمرانی، چارچوب ائتلاف مدافع.

مجلس شورای اسلامی با ۱۸۳ رأی موافق، و ۳۰ رأی مخالف از مجموع ۲۱۷ نماینده حاضر در مجلس کلیات این طرح را به تصویب رساندند. بر همین اساس پیشنهادهای زیر برای ارتقای مفهوم شفافیت در کشور و پیشبرد گفتمانی قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها»، می‌تواند در نظر گرفته شود:

- پشتیبانی، حمایت و توسعه مراکز پژوهشی، و کانون‌های تفکر در حوزه موضوعی شفافیت در کشور به‌مثابه بازیگران اصلی ائتلاف مدافع قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرائی؛
- توسعه گفتمان «دولت باز» در قواعد مدیریتی، برنامه‌ریزی و حکمرانی کشور با هدف ارتقای زمینه‌های پاسخگویی، مشارکت و شفافیت در کشور از منظر تقویت «خرده‌سیستم‌ها و باورها» در تقویت و حمایت از شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرائی؛
- توسعه سازوکارهای قانونی و زیرساختی در تجمیع داده‌ها و اطلاعات کشور با هدف آماده‌سازی ساختارهای حکمرانی در کشور در تحقق پروژه‌های شفافیت‌مبنا با تأکید بر تقویت و ارتقای جایگاه خرده‌سیستم فناوری در ائتلاف مدافع قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرائی؛
- توسعه مطالعات و پژوهش‌های دانشگاهی در حوزه شفافیت با هدف شناخت نظریه‌ها، رویکردها و مدل‌های نوین شفافیت و کاربرست آن در زیست‌بوم حکمرانی کشور؛
- برگزاری نشست‌ها، همایش‌ها و رویدادهای تخصصی در حوزه شفافیت در کشور با هدف ترویج، گفتمان‌سازی و مطالبه‌گری تخصصی در این حوزه؛
- اقناع، چانه‌زنی و تعامل کنشگران فعال در حوزه شفافیت با نهادها و دستگاه‌های حاکمیتی و نظارتی جهت عملیاتی‌سازی ایده «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها».

استناد: مرتب، یحیی؛ نجفی، حیدر؛ و اکبری، ایمان (۱۴۰۵). تحلیل خط‌مشی‌های حوزه «شفافیت» در ساختارهای اداری و حکمرانی در ایران براساس چارچوب ائتلاف مدافع (مورد مطالعه: شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها). *مطالعات مدیریت دولتی ایران*، ۹(۱)، ۱۰۷-۱۲۹.

مقدمه

دنایای متغیر امروز ایجاب می‌کند که سازمان‌ها برای بقا به دنبال ابزارهای نوین باشند. یکی از ابزارهایی که سازمان‌ها را در تأمین اهداف یاری می‌کند شفافیت سازمانی است. شفافیت سازمانی نقش مؤثری در بهبود و توسعه امور سازمان‌ها در دستیابی به مزیت رقابتی پایدار و پیش‌نیاز عملکرد مؤثر سازمان دارد. (جمشیدیان و میرسپاسی، ۱۴۰۰) بسیاری از صاحب‌نظران بر این باورند که شفافیت، دسترسی بیشتر به اطلاعات و جریان بهتر اطلاعات با افزایش میزان پاسخگویی حکومت‌ها و مقامات رسمی، فساد را کاهش داده و حکمرانی را بهبود می‌بخشد و بهبود حکمرانی هم به پایداری آن می‌انجامد. در سال‌های اخیر، رخدادهایی نظیر حقوق و مزایای غیرمعارف، اعطای ملک و امتیازات خارج از ضوابط در شهرداری‌ها، شیوه ارائه ارز با نرخ دولتی به واردکنندگان کالا و... بیانگر وجود رویه‌هایی غیرشفاف بوده‌اند که در غیاب اطلاعات شفاف و نیز عملکرد ناقص سازمان‌های ناظر میسر شده‌اند. (صادقی، ۱۳۹۷) داده حکومتی باز موضوعی نو و جدید است که در دستور کار نهادهای بین‌المللی و دولت‌های توسعه‌یافته قرار گرفته است. خط‌مشی‌گذاری داده حکومتی باز مجموعه اقداماتی است که دولت و حکومت باید انجام دهند تا با رعایت محرمانگی‌ها، دسترسی عمومی به داده‌ها و اطلاعات سیاستی فراهم شود تا مردم و نخبگان در فرایندهای خط‌مشی‌گذاری و البته نظارتی مشارکت داشته باشند. (تسلیمی و همکاران، ۱۳۹۶) کاهش فساد، ارتقای پاسخگویی و جلب اعتماد و رضایت عمومی به عنوان اهداف برجسته هر دولتی محسوب می‌شود. شفافیت یکی از ابزارهای کلیدی و مجادله‌برانگیز در دستیابی به این اهداف است که با تکیه بر موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات، این امر را تحقق می‌بخشد. وزارتخانه‌ها نیز به منزله بالاترین نهادهای اجرایی کشور عهده‌دار جهت‌دهی و پیاده‌سازی تمامی امورات کشور هستند که قرارگیری ذره‌بین شفافیت بر روی آن‌ها، اتهامات عملکردی‌شان را مرتفع می‌کند. (نرگسیان و جمالی، ۱۳۹۸) با توجه به اینکه خط‌مشی‌های شفافیت در ایران در بستر تعاملات پیچیده میان قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی، نهادهای نظارتی و سایر بازیگران رسمی و غیررسمی شکل می‌گیرند و تحت تأثیر تعارض منافع، تفاوت در باورهای سیاستی و رقابت ائتلاف‌های نهادی قرار دارند، چارچوب ائتلاف مدافع می‌تواند با تمرکز بر نظام باورها، منابع، راهبردها و الگوهای کنش جمعی ائتلاف‌های درگیر، امکان تحلیل دقیق‌تر فرایند شکل‌گیری، تغییر و اجرای این خط‌مشی‌ها را فراهم سازد. بر همین اساس، هدف اصلی این پژوهش تحلیل خط‌مشی‌های معطوف به «شفافیت» در ساختارهای اداری و حکمرانی در ایران براساس چارچوب ائتلاف مدافع و به‌صورت خاص مطالعه موردی قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» است.

مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

چیستی «شفافیت»

در طول سه دهه گذشته، مفهوم شفافیت دولت و حکومت از جمله مباحث مطرح مطالعات مدیریت دولتی بوده (Adeoye & Ran, 2023) و به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی حکمرانی خوب در نظر گرفته شده است (Faura, 2022). بسیاری از کشورها از شفافیت نه‌تنها به عنوان حق دسترسی به اطلاعات، بلکه به‌عنوان ابزاری برای افزایش کارایی و پاسخگویی دولت یاد می‌کنند. با این حال، عملکرد شفافیت همچنان با نیاز به رعایت تعهدات قانونی مرتبط است و لزوماً نیازهای شهروندان را برآورده نمی‌کند (Cucciniello & Nasi, 2014). شفافیت در کشورهای کمتر توسعه‌یافته با دستیابی آن‌ها به فناوری‌های اطلاعاتی پیچیده و فشارها برای کاهش فساد در حال توسعه است (Otenyo & Lind, 2004).

تعاریف متعددی از شفافیت بیان شده است که هرکدام شفافیت را از بُعدی خاص در حاکمیت سنجیده است:

- میشل (۱۹۹۸) شفافیت را انتشار اطلاعات به‌صورت قاعده‌مند و دقیق بیان می‌کند؛
- بلور و کافمن (۲۰۰۵) معتقدند جریان اطلاعات قابل‌اتکا و به‌هنگام اقتصادی، اجتماعی و سیاسی که برای همه‌ی ذی‌نفعان مرتبط در دسترس باشد را می‌توان شفافیت نامید؛

- داربک و پاین (۲۰۰۲) وضوح و اثربخشی فعالیت‌ها با تأثیر بر سیاست عمومی را شفافیت می‌نامند؛
- هولزرنر و هولزرنر (۲۰۰۶) هرگونه جریان آزاد اطلاعات را شفافیت می‌نامد؛
- با توجه به تعریف بانک توسعه آسیایی (۱۹۹۵)، شفافیت در دسترس بودن اطلاعات برای عموم مردم و همچنین وضوح قواعد، قوانین و تصمیم‌گیری‌های حاکمیتی برای جامعه است؛
- سازمان «شفافیت بین‌الملل» (۲۰۱۸) شفافیت را اصل آگاهی افراد از تصمیمات اداری، معاملات تجاری و امور خیریه‌ای که زندگی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، می‌داند، که نه تنها از تعداد و شیوه‌های تصمیم‌گیری، بلکه از وظایف و مسؤولیت‌های مدیران و مسؤولان دولتی نیز مطلع باشند و رفتار و عملکرد آن‌ها قابل‌رویت، پیش‌بینی و درک باشد. شفافیت تضمین می‌کند که مسؤولان، خادمان عمومی، مدیران، اعضای هیئت مدیره و صاحبان کسب‌وکار به‌شکلی فعالیت می‌کنند که بتوان اقدامات آن‌ها را رصد کرد. شفافیت یعنی عموم مردم بتوانند این افراد را مسؤول بدانند و از آن‌ها مسؤولیت بخواهند.
- به‌طور کلی می‌توان گفت: «شفافیت به معنای حق دسترسی مردم به اطلاعات است» به‌شرطی که اطلاعات داده‌شده: مرتبط باشد و در شرایط متناسب به‌طور پیش‌فرض در اختیار عموم قرار بگیرد (بدون نیاز به درخواست مردم برای اطلاعات)؛ بسیار ساده و قابل‌فهم و کاملاً در دسترس عموم باشد؛ استانداردهای فنی ارائه داده را داشته باشد (مرتب و یابری، ۱۴۰۰).

سیر تاریخی تطور مفهوم شفافیت در نظام قانون‌گذاری کشور

در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران توجه به مفهوم شفافیت به‌صورت پراکنده مورد توجه قانون‌گذاران بوده است. در عرصه‌ها و زمان‌های مختلف مواد و بندهای مختلفی در قوانین متعدد بر لزوم شفافیت و توجه آن در حوزه‌های خاص، در دستور کار بوده است. در جدول شماره ۱ مواردی از سیاست‌های کلی و مواد قانونی درخصوص شفافیت بیان شده است.

جدول ۱. بررسی قوانین و سیاست‌های مرتبط با موضوع شفافیت

نوع سند	نام سند/ قانون	بند/ مواد مرتبط	تاریخ ابلاغ/ تصویب	خلاصه مفاد
سیاست‌های کلی	سیاست‌های کلی نظام در بخش مالی	۲، ۳ و ۴	۱۳۸۳	تأکید بر شفافیت نظام مالیاتی و نظام بودجه
	سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی	۱۱ و ۱۲	۱۳۹۱	شفاف‌سازی و به‌هنگام‌سازی آمار و اطلاعات و تسهیل دسترسی به آن
	سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی	۱۹	۱۳۹۲	شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات در زمینه فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی
	سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه	۵ و ۹	۱۳۹۵	شفافیت و سلامت نظام مالی
	سیاست‌های کلی نظام اداری	۱۸ و ۱۹	۱۳۸۹	شفاف‌سازی و آگاهی‌بخشی نسبت به حقوق و تکالیف متقابل مردم و نظام اداری با تأکید بر دسترسی آسان و ضابطه‌مند مردم به اطلاعات صحیح و زمینه‌سازی برای جذب و استفاده از ظرفیت‌های مردمی در نظام اداری.
قوانین	ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد	۳ و ۱۹	۱۳۹۰	انتشار کلیه قوانین و مقررات اعم از تصویب‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، رویه‌ها، تصمیمات مرتبط با حقوق شهروندی نظیر فرایندهای کاری و زمان‌بندی انجام

نوع سند	نام سند / قانون	بند/مواد مرتبط	تاریخ ابلاغ/تصویب	خلاصه مفاد
				کارها، استانداردها، معیار و شاخص‌های مورد عمل، مأموریت‌ها، شرح وظایف دستگاه‌ها و واحدهای مربوط، همچنین مراحل مختلف اخذ مجوزها، موافقت‌های اصولی، مفاصاحساب‌ها، تسهیلات اعطائی، نقشه‌های تفصیلی شهرها و جداول میزان تراکم و سطح اشغال در پروانه‌های ساختمانی و محاسبات مربوط به مالیات‌ها، عوارض و حقوق دولت، مراحل مربوط به واردات و صادرات کالا و همچنین انتشار تمامی پژوهش‌هایی که به نحوی از بودجه عمومی انجام شده‌اند
	برنامه ششم توسعه	۲۹	۱۳۹۵	شفافیت حقوق و مزایای مقامات، رؤسا و مدیران کلیه دستگاه‌های اجرائی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران
	انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	کل قانون	۱۳۸۷	احقاق حق اطلاعاتی تمامی شهروندان ایرانی برای دسترسی به اطلاعات و داده‌های عمومی حاکمیتی (غیر محرمانه) بدون هیچگونه تبعیض، به‌صورت ثبت درخواست
	شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها	کل قانون	۱۴۰۳	انتشار و اطلاع‌رسانی داده‌ها و اطلاعات عمومی و تصمیمات متخذه از طریق سامانه نهاد یا سازمان مشمول. انتشار مشروح مذاکرات تمام نهادهای شورایی کشور (اعم از صحن و کمیسیون‌های تابع) و آرای مأخوذه از اعضا در فاصله زمانی مشخص در پایگاه اطلاع‌رسانی خود.

بررسی مفاد قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها

بسیاری از نمایندگان مجلس یازدهم با شعار و وعده شفافیت وارد مجلس شورای اسلامی شدند. پس از استقرار این مجلس، رئیس مجلس شورای اسلامی، اولویت‌های این مجلس را «هوشمندسازی، شفافیت، مردمی‌سازی و کارآمدسازی» عنوان کرد. از ابتدای شروع به کار این مجلس طرح‌های متعددی در زمینه شفافیت آرا و عملکرد نمایندگان مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد تا پاسخی به وعده‌های داده شده نمایندگان باشد. شفافیت آرای نمایندگان مجلس پس از دوبار رأی‌گیری و در دور دوم با اختلاف سه رأی (نیاز به دو سوم آرا جهت تغییر در آیین‌نامه داخلی مجلس) به تصویب نمایندگان نرسید. بسیاری از نمایندگان، مجلس را از شفاف‌ترین نهادهای جمهوری اسلامی ایران در مقایسه با دیگر نهادها دانسته و بیان می‌کردند که ایجاد شفافیت باید به‌صورت کلی در تمامی ارکان حاکمیت صورت گیرد و صرفاً به مجلس در این خصوص پرداخته نشود.

از این‌رو رئیس مجلس شورای اسلامی شخصاً طرحی را به مجلس شورای اسلامی معرفی کردند که در آن طرح بناست تمام قوای سه‌گانه و نه فقط مجلس شورای اسلامی به‌سمت شفافیت حرکت کند. این طرح که به طرح «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» مشهور شد، در نظر دارد تا احکامی درخصوص ایجاد شفافیت در سه قوه وضع کند.

براساس آنچه در طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها مطرح شد، کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری از جمله هیئت وزیران و کلیه کمیسیون‌ها و کارگروه‌های متشکله مرکب از وزرا، یا مدیران دستگاه‌های

دولتی و کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، و همچنین دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، مشمول این قانون شده (ماده ۱) و مشمولین موظفند داده‌ها و اطلاعات عمومی و تصمیمات متخذه سازمان یا شورای متبوع خود را به‌موجب قوانین و مقررات از طریق سامانه‌های مربوط به خود منتشر و اطلاع‌رسانی کنند، به‌طوری که عدم بارگذاری هر کدام از اطلاعات، به معنای محرمانه بودن اطلاعات مربوط به حساب آید (ماده ۲). رییس مجلس شورای اسلامی و رییس قوه قضاییه موظفند مصادیق داده و اطلاعات عمومی در هر کدام از نهادها و دستگاه‌های متبوع خود را علاوه بر مواردی که به‌عنوان اطلاعات عمومی در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مشخص شده است معین کرده و پس از ۴ ماه از تصویب این قانون جهت دسترسی عمومی به این اطلاعات به کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ابلاغ کنند (ماده ۳). براساس این قانون تمامی نهادهای شورایی کشور مشتمل بر مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شوراهای اسلامی شهر و روستا و شوراهای عالی کشور موظفند مشروح مذاکرات خود را اعم از صحن و کمیسیون‌های تابع آن‌ها و آرای مأخوذه از اعضا را بلافاصله در پایگاه اطلاع‌رسانی خود منتشر کنند. آیین‌نامه محرمانگی و غیرعلنی بودن جلسات هر کدام از نهادها و شوراهای پس از سه ماه از تصویب این قانون باید تعیین و پس از تصویب شورای امنیت ملی به اطلاع عموم رسانده شود. (ماده ۴) براساس ماده ۵ این قانون، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات وظیفه تأمین الزامات زیرساختی این قانون را به‌عهده داشته و براساس ماده ۶ عدم اجرا یا اجرای ناقص تکالیف مقرر در این قانون یا انتشار اطلاعات مغایر مفاد این قانون تخلف محسوب و متخلف یا متخلفان حسب مورد براساس رأی هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و با توجه به اهمیت موضوع به یکی از مجازات‌های اداری مقرر در بندهای (ج) تا (ی) ماده ۹ قانون رسیدگی به تخلفات اداری - مصوب ۱۳۷۲ - یا مجازات متناسب مطابق قوانین مربوط محکوم می‌شوند.

پیشینه پژوهش

در این بخش مهم‌ترین مطالعات و پژوهش‌های پیشین در حوزه شفافیت مرور و بررسی خواهد شد. در پژوهشی با عنوان «شفافیت، نظارت و کارآمدی» (صادقی، ۱۳۹۷) پس از تأملی درباره اهمیت دسترسی آزادانه به اطلاعات در بهبود کارآمدی حکمرانی، نشان داده می‌شود که وضعیت دسترسی به اطلاعات در ایران هنوز از جایگاه مطلوب فاصله دارد و نهادهای نظارتی نیز با تعدد و تداخل وظایف مواجه هستند. سپس، پیشنهادهایی برای بهبود انتشار اطلاعات و عملکرد ساختارهای موجود نظارتی در کشور ارائه شده است. در مطالعه‌ای دیگر با عنوان «وضعیت شفافیت در سازمان‌های حاکمیتی ایران» یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که وب‌سایت وزارتخانه‌هایی که در دسته امور حاکمیتی قرار دارند، از شفافیت کمتری برخوردارند. همچنین وب‌سایت‌هایی که رتبه بهتری در کشور ایران دارند، از شفافیت بیشتری برخوردارند (نرگسیان و جمالی، ۱۳۹۸). در پژوهشی دیگر با عنوان «شفافیت در امور عمومی به‌مثابه راهکار جلب اعتماد عمومی با تأکید بر نظام حقوقی ایران» (پروین و فیروزی، ۱۴۰۱) ضمن بیان اهمیت این مسئله، تأثیرگذاری شفافیت در امور عمومی بر مقوله اعتماد عمومی را نشان داده است و شفاف‌سازی را به‌مثابه راهکاری برای ارتقای اعتماد عمومی معرفی کرده است. مطالعه‌ای دیگر با عنوان «طراحی الگوی شفافیت سازمانی در سازمان‌های دولتی» (جمشیدیان و میرسپاسی، ۱۴۰۰) به‌دنبال ارائه الگوی شفافیت سازمانی در سازمان‌های دولتی بود. یافته‌ها نشان داد که الگوی شفافیت سازمانی از جامعیت، سادگی و سهولت، صحت، قابلیت کاربردی بودن و از نوآوری لازم برخوردار است. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که شفافیت سازمانی از طریق عوامل ساختاری، فرهنگی، رفتاری، اهداف سازمانی و راهبردهای سازمان در بعد سازمانی و عوامل قانونی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و فناورانه در بعد محیطی برقرار و تحقق خواهد یافت. در پژوهشی با عنوان «اصل شفافیت در مناقصات دولتی ایران در پرتو مقررات سازمان جهانی تجارت و اتحادیه اروپا» (رضایی و یآوری، ۱۳۹۹) به این موضوع پرداخته می‌شود که مناقصات دولتی حجم بالایی از فعالیت‌های اقتصادی دولت را شامل می‌شوند و از آن‌جاکه تأمین مالی آن‌ها از بودجه عمومی انجام می‌شود، اصل

شفافیت باید بر آن‌ها حاکم باشد. شفافیت موجب برقراری رقابت، تضمین برابری و رفتار یکسان، پیشگیری از فساد و تحقق امنیت حقوقی می‌شود؛ بنابراین، یکی از مهم‌ترین دلایل قانون‌گذاری در این حوزه شفاف ساختن فرایند انعقاد قراردادهای دولتی است. مطالعه دیگری با موضوع «طراحی الگوی شفافیت سازمانی در جهت سلامت نظام اداری» (جمشیدیان و همکاران، ۱۳۹۹) به دنبال ارائه الگوی شفافیت سازمانی در جهت سلامت نظام اداری در سازمان‌های دولتی بود. در بخش یافته‌ها مضامین فراگیر شفافیت سازمانی در جهت سلامت نظام اداری شامل دو مضمون سازمانی و محیطی طراحی شده است. «ضرورت و الزامات قانون شفافیت در حوزه بودجه‌ریزی کشور» (عزیزنژاد، ۱۳۹۸) مطالعه دیگری در این زمینه بوده که هدف اصلی آن، تعیین و تبیین ضرورت و الزامات وجود یک قانون مستقل در خصوص شفافیت بودجه‌ریزی در کشور است. برای این منظور تجربه کشورهای موفق در زمینه شفافیت بودجه و قوانین مربوط به آن بررسی شده و ضعف شفافیت در نظام بودجه‌ریزی ایران مورد آسیب‌شناسی قرار گرفته و سپس با تطبیق وضعیت موجود ایران و وضعیت مطلوب دنیا، در ابتدا ضرورت تصویب یک قانون مستقل در زمینه شفافیت بودجه برای ایران، و سپس الزاماتی که باید در قانون شفافیت بودجه رعایت شود، استخراج شده است.

در پژوهشی دیگر با عنوان «شناسایی معیارهای ارزیابی شفافیت در مجلس شورای اسلامی» (مرتب و یآوری، ۱۴۰۰) با بررسی تجربیات جهانی و گردآوری مؤلفه‌های شفافیت پارلمانی، چارچوب جامعی ساخته شد و در اختیار گروه کانونی با حضور دوازده نفر از خبرگان این حوزه قرار گرفت. برای تعمیق یافته‌ها و تکمیل چارچوب ارزیابی، با هفت نفر از دیگر خبرگان مصاحبه شد و پس از تحلیل مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون، چارچوب نهایی ارزیابی شفافیت مجلس شورای اسلامی با ۱۲ بعد و ۱۰۸ مؤلفه به‌دست آمد. شفافیت در عملکرد نمایندگان، شفافیت در اطلاعات تعارض منافع نمایندگان، شفافیت کمیسیون‌ها، شفافیت فراکسیون‌ها، شفافیت صحن علنی، شفافیت طرح‌ها، شفافیت لابی‌گری، شفافیت امور اداری مجلس، شفافیت انتخابات مجلس، شفافیت نهادهای مرتبط با مجلس، مشارکت شهروندان و کیفیت اطلاعات مجلس، ابعاد اصلی چارچوب نهایی تشکیل شده جهت ارزیابی شفافیت مجلس شورای اسلامی است. در پژوهشی دیگر در این زمینه با عنوان «شفافیت در بودجه و عملکرد مالی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور» (نجفی، ۱۴۰۱) که موضوع شفافیت را در نظام دانشگاهی با تأکید بر دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در مطالعه دیگری با عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌های تحقق خط‌مشی‌گذاری داده حکومتی باز در ایران: کاربست روش تحلیل سلسله‌مراتبی و تاپسیس فازی» (تسلیمی و همکاران، ۱۳۹۶) به موضوع داده حکومتی باز اشاره شده است. این پژوهش در صدد است با بهره‌گیری از روش پژوهش آمیخته، چالش‌های خط‌مشی‌گذاری داده حکومتی باز را شناسایی و اولویت‌بندی کند. در پایان نیز براساس چالش‌های اولویت‌دار شناسایی‌شده، چالش‌های اساسی تحقق داده حکومتی باز و برخی راه‌حل‌ها و توصیه‌های سیاستی ارائه شده است. در مقاله «بررسی چگونگی کارآمدسازی پایش و نظارت بر خیریه‌ها مبتنی بر رویکرد شفافیت» (یآوری و مرتب، ۱۳۹۵)، به بررسی و جایگاه و چگونگی استفاده از مفهوم شفافیت در نظارت و کارآمدسازی نظارت بر آن‌ها همراه با بررسی تجربیات کشورهای منتخب پرداخته شده است. به‌عنوان جمع‌بندی پیشینه پژوهش می‌توان گفت تاکنون مقالات مختلفی در کشور در حوزه شفافیت انجام شده است که از زوایای مختلفی به موضوع شفافیت پرداخته‌اند؛ ولی تاکنون مطالعه‌ای از منظر تحلیل ائتلاف مدافع به بررسی قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی انجام نشده است که ابتکار و نوآوری این پژوهش است.

روش‌شناسی پژوهش

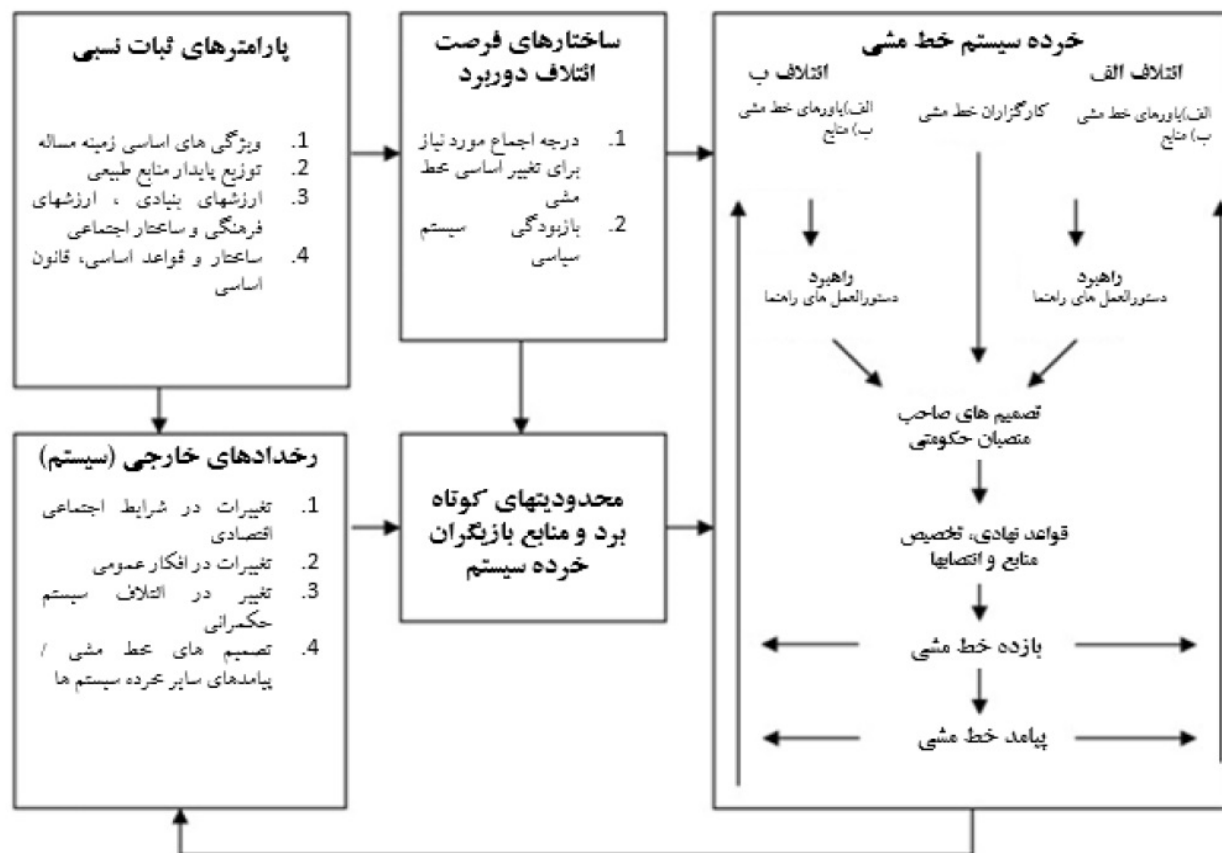
در انجام این پژوهش در گام نخست به‌منظور گردآوری ادبیات نظری این حوزه، اسناد و مدارک، طرح‌ها و لوایح مرتبط با شفافیت، روش اسنادی مورد استفاده قرار گرفته است و در ادامه به‌منظور تحلیل از روش ائتلاف مدافع بهره‌گیری شده است. از زمان معرفی چارچوب ائتلاف مدافع به‌عنوان یک چارچوب خط‌مشی‌عمومی در دهه ۱۹۸۰، بسیاری از ادبیات چارچوب ائتلاف مدافع سعی کرده‌اند تا نظریه‌های فرایند سیاست را با نشان دادن این‌که چگونه رویکردهای شبکه سیاست می‌توانند با نظریه‌های سیاست-فرایند ترکیب شوند و با بررسی چگونگی ترکیب آن‌ها، توسعه یابند. پویایی گروه می‌تواند بر نتایج سیاست تأثیر بگذارد. (Kim & Roh, 2008)

چارچوب ائتلاف مدافع ابزاری را برای پژوهشگران فراهم می‌کند تا شکل‌گیری ائتلاف و رفتار، یادگیری و تغییر سیاست را بهتر درک کنند (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993; Sabatier, 1998; Weible et al., 2009; Jenkins-Smith et al., 2014).

چارچوب ائتلاف مدافع فرایند خط‌مشی‌گذاری را به‌عنوان رقابت خصمانه نشان می‌دهد که در آن بازیگران ائتلاف‌هایی را تشکیل داده و حفظ می‌کنند، در بحث‌های تحلیلی با پتانسیل یادگیری شرکت و از مشکلات و جایگزین‌های سیاستی ترجیحی خود دفاع می‌کنند. به‌تبعیت از ساباتیر و جنکینز اسمیت، مقیاس مناسب برای تجزیه و تحلیل فرایندهای خط‌مشی در طول زمان، یک زیرسیستم خط‌مشی متشکل از بازیگرانی است که به‌طور منظم به‌دنبال تأثیرگذاری بر انتخاب‌های خط‌مشی پیرامون یک موضوع خاص و در محدوده جغرافیایی خاص هستند. زیرسیستم‌ها اغلب شامل ائتلاف‌های حمایتی هستند که از طریق آن بازیگران اهداف سیاست مشترک را دنبال می‌کنند. این ائتلاف‌ها متشکل از بازیگرانی هستند که درجانی از تخصص را در حوزه خط‌مشی‌گذاری دارند و شامل قانون‌گذاران، پژوهشگران، روزنامه‌نگاران و بازیگران برگرفته از سازمان‌های دولتی، غیرانتفاعی، مشاغل و گروه‌های ذی‌نفع هستند (Henry et al., 2015).

چارچوب ائتلاف مدافع استدلال می‌کند که باورهای مرتبط با خط‌مشی، محرک اصلی رفتار فردی در زیرسیستم‌های خط‌مشی هستند. باورهای مرتبط با خط‌مشی شامل ترکیبی از باورهای هنجاری (مانند نظام‌های ارزشی یا باورهای مربوط به نقش‌های مناسب دولت در تصمیم‌گیری) و باورهای مثبت یا مبتنی بر تجربه (مانند تأثیرات احتمالی یک انتخاب خط‌مشی خاص) است. در چارچوب ائتلاف مدافع، سیستم‌های اعتقادی پیامدهای مهمی برای استفاده از اطلاعات علمی در فرایند خط‌مشی دارند، و ساختار شبکه‌های خط‌مشی یک مدل صریح از سیستم‌های اعتقادی را پیشنهاد می‌کند که به‌عنوان یک سلسله‌مراتب سه لایه از باورها در نظر گرفته می‌شوند: باورهای هسته عمیق شامل بدیهیات هنجاری و هستی‌شناختی قابل اعمال برای زیرسیستم‌های متعدد است. باورهای اصلی خط‌مشی شامل باورهایی است که از دستیابی به باورهای هسته عمیق در یک زیرسیستم خاص پشتیبانی می‌کند، و جنبه‌های ثانویه شامل انبوهی از گزاره‌های ابزاری برای دستیابی به اهداف خط‌مشی در زیرسیستم است (Sabatier, 1998; Henry & Dietz, 2012).

برخی معتقدند که چارچوب ائتلاف مدافع چندین مزیت را برای پژوهشگران خط‌مشی عمومی مقایسه‌ای فراهم می‌کند. ابتدا، چارچوب مفاهیم کلی را شناسایی می‌کند و وضوح نظری و عملیاتی را در تعریف این مفاهیم ارائه می‌دهد. دوم، لنزی برای درک خط‌مشی نه به‌عنوان یک نقطه در زمان، بلکه به‌عنوان یک فرایند بدون آغاز یا پایان فراهم می‌کند، در نتیجه بسیاری از محدودیت‌های مشاهده خط‌مشی به‌عنوان مجموعه‌ای خطی از «مراحل» با نقطه آغاز و پایان قطعی را کنار می‌زند. سوم، با توجه به مفاهیم و مفروضات اساسی آن، این چارچوب تا حدی انعطاف‌پذیر است و برای آزمایش در توسعه نظری و استفاده از اشکال مختلف جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها باز است (Henry et al., 2015).

نمودار ۱. چارچوب کلی ائتلاف مدافع

به منظور روایی و پایایی این مقاله از روش گوبا و لینکلن (۱۹۸۲) در اعتباریابی کیفی پژوهش بهره‌گیری شده است که چهار متغیر اصلی قابلیت اعتبار، قابلیت ثبات، تاییدپذیری و انتقال‌پذیری مورد بررسی قرار داده شده است. بر این اساس در جدول شماره ۲ هر کدام از مؤلفه‌ها از منظر فرایندهای طی شده در پژوهش، در راستای اعتباریابی روشی مورد بحث قرار گرفته شده است.

جدول ۲. اعتباریابی کیفی پژوهش

مؤلفه	تعریف	فرایند طی شده در پژوهش
قابلیت اعتبار (Credibility)	تلاش آگاهانه برای اطمینان از تفسیر معنی داده‌ها از نظر صحت و درستی	تلاش شد تا بررسی نظرات با حداکثر تنوع تجربیات انتخاب شوند و کدگذاری توسط دو پژوهشگر به صورت مجزا انجام شده است.
قابلیت ثبات (Dependability)	پایداری داده‌ها در طول زمان و شرایط متفاوت	به میزان پایایی داده‌ها در شرایط و زمان مشابه و تغییرات ایجاد شده در تصمیمات طی یک فرایند تکاملی توجه شد، به طوری که در طی انجام فرایند تحلیل داده‌ها، در شرایط مختلف یافته‌های منتج از داده‌ها دارای ثبات و پایداری بوده است.
تاییدپذیری (Confirmability)	ارتباط داده‌ها با منابع و ظهور نتایج و تفاسیر از این منابع	در این بخش تلاش شد مراحل گام به گام پژوهش با جزئیات تبیین و تشریح شود، و ارائه و بحث پیرامون روند موضوع به

مؤلفه	تعریف	فرایند طی شده در پژوهش
		طریقی که قابل پیگیری باشد، و تشریح مراحل پژوهش اعم از جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و شکل‌گیری درونمایه‌ها به‌منظور فراهم کردن امکان ممیزی پژوهش توسط مخاطبین و خوانندگان میسر شود.
قابلیت انتقال‌پذیری (Transferability)	یافته‌های مطالعه تا چه حدی در دیگر گروه‌ها یا جاها قابل انتقال یا استفاده است.	در راستای قابلیت انتقال‌پذیری پژوهش تلاش شد توصیف روشنی از بستر، نحوه انتخاب و ویژگی‌های تحلیل، جمع‌آوری داده و فرایند تحلیل ارائه شود تا خواننده بتواند در مورد قابلیت کاربرد یافته‌ها در موقعیت‌های دیگر قضاوت کند.

یافته‌ها

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر ائتلاف موافق

در راستای تحلیل ائتلاف موافق در حوزه تحقق خط‌مشی در قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها»، نهادهای صنفی، اندیشکده‌ها و انجمن‌های مدنی موافق شفافیت، نهادهای تخصصی و خط‌مشی‌گذاری، رسانه‌ها، نمایندگان مجلس و نهادهای دولتی و اجرایی مورد بررسی قرار گرفته است که در ادامه تشریح می‌شود.

نهادهای صنفی، اندیشکده‌ها و انجمن‌های مدنی موافق شفافیت: از جمله مهم‌ترین مجموعه‌های فعال در این حوزه که به‌نوعی پیشران اصلی شکل‌گیری گفتمان شفافیت در کشور به‌شمار می‌آید می‌توان به «اندیشکده شفافیت برای ایران» اشاره کرد. این مجموعه که در سال ۱۳۹۳ ایجاد شد مأموریت خود را این‌گونه معرفی می‌کند: «اندیشکده شفافیت برای ایران در پی دغدغه جمعی از پژوهشگران حوزه حکمرانی فعالیت خود را آغاز کرد. از نگاه این پژوهشگران که عمدتاً متخصصین رشته‌های مدیریت دولتی، حقوق عمومی و علوم سیاسی بودند، زیرساخت و راه‌حل اصلی عمده مشکلات مهم کشور، تحقق «شفافیت» و مفاهیم مرتبط با آن، نظیر مشارکت و نظارت همگانی، مدیریت تعارض منافع، داده‌ی باز و دسترسی آزاد به اطلاعات، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی با رویکرد ارتقای کارآمدی و پیشگیری از فساد است.^۱ بر همین اساس، این اندیشکده مبتنی بر توسعه دانشی و اندیشه‌ای در این حوزه و رایزنی و کنشگری در زیست‌بوم حکمرانی کشور، نقش مؤثری در طرح مفهوم شفافیت در فضای گفتمانی کشور ایفا کرده است.

نهادهای تخصصی پژوهشی در حوزه خط‌مشی‌گذاری: از جمله مهم‌ترین مراکز فعال در این حوزه می‌توان به مرکز پژوهش‌های مجلس اشاره کرد که به‌عنوان بازوی پژوهشی مجلس شورای اسلامی، در قانون‌گذاری موضوع شفافیت نقش قابل توجهی را ایفا کرده است. از جمله گزارش‌های تخصصی که در این زمینه در این مرکز تدوین شده است می‌توان به موارد «شفافیت آرای نمایندگان پارلمان (۱۳۹۷)»^۲، «بررسی لایحه بودجه از منظر شفافیت بودجه (۱۳۹۸)»^۳، «الگوی تحقق و پیاده‌سازی پارلمان باز مبتنی بر بیانیه شفافیت پارلمانی (۱۴۰۱)»^۴، «شفافیت عملکرد نمایندگان و مجلس شورای اسلامی»^۵ و ... اشاره کرد. انجام این مطالعات و پژوهش‌ها در تدوین پیش‌نویس قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها» بسیار مؤثر بوده است.

^۱ <https://tp4.ir/about-us/>

^۲ <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1109396>

^۳ <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1101714>

^۴ <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1754842>

^۵ <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1680711>

رسانه‌ها، فعالین اجتماعی و ناظران عمومی: از جمله پيشران‌های اساسی در تحقق و گفتمان‌سازی و ترویج مفهوم شفافیت در فضای حکمرانی کشور، رسانه‌ها، فعالین اجتماعی و ناظران عمومی در این عرصه هستند که نقش مؤثری در جهت‌دهی و آماده‌سازی افکار عمومی در این حوزه ایفا کرده‌اند. «روزنامه‌نگاری پژوهشی» اصولاً حرفه‌ای است که با رصد اخبار و داده و اطلاعات متقنی که حکومت در اختیار می‌گذارد، به بررسی و تدقیق مسائل و مطالبه‌گری آن‌ها می‌پردازد؛ لذا هرچه نظام حکمرانی، داده و اطلاعات دقیق‌تر و بیشتری را ارائه کند، بررسی و مطالبه‌گری رسانه‌ها بهتر و هدفمندتر می‌شود؛ از این جهت یکی از مهم‌ترین ذی‌نفعان ایجاد شفافیت، روزنامه‌نگاران، رسانه‌ها و خبرگزاری‌ها هستند. دیگر ذی‌نفعان و ائتلاف‌سازان در طرف موافق شفافیت، جنبش‌های مردمی هستند. برای نمونه می‌توان به جنبش «ازما» اشاره کرد. این جنبش که بر نظارت بر عملکرد مجلس شورای اسلامی متمرکز است، پیگیری موضوعات شفافیت، پاسخگویی و شایسته‌گزینی را در دستور کار خود دارد. پیگیری شفافیت و رصد و تولید محتوا درخصوص شفافیت نمایندگان مجلس یکی از کارویژه‌های اصلی این جنبش در شبکه‌های اجتماعی خود بوده و در همین راستا نیز مناظرات و گفتگوهای را برگزار کرده است.

برخی نمایندگان مجلس (حامیان شفافیت در سطوح مختلف شامل شفافیت دستگاه‌ها، شفافیت آرا و ...): براساس روند تاریخی قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها»، برخی از نمایندگان مجلس اظهارات و کنشگری‌هایی در این حوزه داشته‌اند. بر همین اساس، نقش نمایندگان مجلس شورای اسلامی در زمینه دفاع از مفهوم شفافیت حائز اهمیت است. براساس تحلیل صحبت‌های نمایندگان در جلسه علنی مجلس، مهم‌ترین محورهای مدنظر در دفاع از مقوله شفافیت از منظر ایشان شامل ضرورت آگاهی مردم از فرایندهای دولت و حکومت، ارزیابی عملکرد مسئولان، ضرورت نظارت همگانی و امر به معروف و نهی از منکر، تعامل بیشتر مردم و حکومت و ... است.

سازمان‌های دولتی ذی‌نفع در حوزه شفافیت: از جمله موافقین دیگر در این طرح برخی سازمان‌های دولتی و اجرایی ذی‌نفع در امر شفافیت هستند. سازمان‌های نظارتی همواره می‌توانند از شفافیت بیشتر و اطلاعات منتشره سازمان‌های حاکمیتی، جهت اجرای وظایف خود استفاده کنند. این نهادها می‌توانند با تطبیق اطلاعات منتشره از سازمان‌های دولتی و یافته‌های خود از نظارت بر آن‌ها، میزان عملکرد دقیق سازمان‌ها را بررسی و راستی‌آزمایی کنند. همچنین انتشار اطلاعات عملکردی نهادها و سازمان‌های حاکمیتی موجب فراهم شدن نظارت مردمی و عمومی بر آن‌ها شده، و با یاری گرفتن از مردم و سازمان‌های مردم‌نهاد در این زمینه، می‌تواند به سازمان‌های نظارتی در کشف جرائم و تخلفات، کمک کند. کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی، سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات از جمله سازمان‌ها و نهادهایی هستند که با انتشار اطلاعات و شفافیت در آن‌ها، می‌توانند مأموریت خود را بهتر و دقیق‌تر اجرا کنند. تبادل داده و اطلاعات میان سازمان‌های دولتی و همچنین انتشار کاتالوگ داده از این نهادها نیز زمینه را برای تعامل‌پذیری بهتر در حکومت و استفاده بهتر بخش خصوصی جهت خلق ارزش از داده‌های منتشره فراهم خواهد کرد. به همین جهت نهادهای متولی امر تعامل داده و اطلاعات و خط‌مشی‌گذاری در این زمینه نیز، از شفافیت منتفع خواهند شد.

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر ائتلاف مخالف

در راستای تحلیل ائتلاف مخالف در حوزه تحقق خط‌مشی در قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها»، حامیان حفاظت از محرمانگی داده‌ها و اطلاعات در کشور، برخی نمایندگان کشور، برخی نهادهای متولی امنیت در کشور و شبکه‌های رانت و ذی‌نفعان عدم شفافیت مورد بررسی قرار گرفته است که در ادامه تشریح می‌شود.

دستگاه‌های دولتی: برخی دستگاه‌ها و نهادهای دولتی از ابعاد مختلف اشتیاقی به انتشار داده و اطلاعات چه در عرصه عملکردی خود و چه در عرصه داده و اطلاعاتی که تولید می‌کنند، ندارند. انتشار اطلاعات عملکردی دستگاه‌ها موجب زیر نظر رفتن و آماده شدن بستری جهت پاسخگویی آن‌ها را فراهم خواهد کرد و دستگاه مذکور مجبور به پاسخگویی نسبت به عملکرد خود خواهد شد. در چنین

بستری طبعاً برخی دستگاه‌ها و نهادها ترجیح می‌دهند خود را درگیر پاسخگویی به افکار عمومی نکرده و در فضایی مبهم به کار خود ادامه دهند. از طرف دیگر، دستگاه‌های دولتی خود را مالک داده و اطلاعاتی می‌دانند که یا خود تولید کرده یا آن را نگاه‌داری می‌کنند. دستگاه‌ها و نهادهای عمومی، بقا و فلسفه وجودی خود را در حفظ داده‌ها و اطلاعاتی می‌دانند که نگاه‌داری می‌کنند؛ لذا از انتشار و حتی خط‌مشی‌گذاری جهت انتشار برخی از این اطلاعات، ممانعت می‌کنند. در کنار موارد ذکر شده، فرهنگ محرمانگی حاکم در دستگاه‌های دولتی، پیش‌فرض هرگونه سیاست‌های انتشار داده و اطلاعات را مردود می‌کند و همه اطلاعات و اسناد به‌صورت پیش‌فرض محرمانه و غیرقابل انتشار هستند مگر آن‌که از طریق قانون یا نهادهای بالادستی نظیر کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات به انتشار آن‌ها ملزم شوند. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در پژوهشی (۱۴۰۳) چالش‌های اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را در دستگاه‌های اجرایی مورد بررسی قرار داده است. یکی دیگر از جدی‌ترین چالش‌های عدم اجرای سیاست‌های شفافیت در دستگاه‌های اجرایی، قانون «مجازات انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی» مصوب ۱۳۵۳ و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۵۴ است. براساس این قانون که هنوز منسوخ نشده است، تولیدکننده اسناد اداری، خود، تعیین‌کننده سطح طبقه‌بندی آن اسناد است. به عبارتی هر کارمند یا مقام دولتی هر سندی را که در دستگاه متبوع خود تولید می‌کند، محرمانه بودن یا نبودن و همچنین سطح طبقه‌بندی آن (محرمانه، خیلی محرمانه، سری، فوق سری) سند را نیز تعیین می‌کند. در چنین بستر قانونی که بیشتر به سمت محرمانگی میل دارد، طبعاً ایجاد محرمانگی و عدم شفافیت، هزینه کمتری برای دستگاه‌های دولتی در پی خواهد داشت.

برخی نمایندگان مجلس: در زمینه قانون شفافیت، برخی از نمایندگان به‌عنوان مخالفین در مجلس شورای اسلامی به کنشگری در این حوزه پرداخته‌اند که در این بخش برخی آرای مطرح شده در این زمینه مرور خواهد شد. براساس بررسی نظرات نمایندگان در صحن علنی مجلس از مهم‌ترین دلایل مخالفت نمایندگان با طرح شفافیت می‌توان به مواردی همچون در تضاد بودن با منافع ملی، مغایرت با برخی اصول قانون اساسی، مغایرت با برخی قوانین دستگاهی، ناقص بودن طرح شفافیت، عدم توجه به بودجه لازم برای اجرای طرح، استثنا شدن برخی دستگاه‌ها و ... اشاره کرد.

برخی نهادهای متولی امنیت کشور: از جمله موارد دیگری که می‌توان در ائتلاف مخالف مدنظر قرار داد برخی نهادهای متولی امنیت کشور هستند که مبتنی بر این اصل که شفاف‌سازی داده‌ها و تراکنش‌ها و تبادلات اطلاعاتی در کشور منجر به شناخت دشمن از اطلاعات داخلی شده و زمینه‌ساز تحریم هوشمند و هدفمند کشور خواهد شد، با شفافیت مخالفت می‌کنند.

شبکه‌های رانت و ذی‌نفعان عدم شفافیت: از جمله موارد دیگری که می‌توان با عنوان مخالفین شفافیت درنظر گرفت، برخی جریان‌ها و افراد مستقر در قدرت هستند که هرگونه شفافیت، منجر به افشای برخی مفاسد و رانت‌های پنهان در کشور خواهد شد که با منافع این جریان در تناقض خواهد بود. عدم تقارن اطلاعاتی موجب کسب سود و سوءاستفاده از موقعیت‌هایی می‌شود که فرد به‌جهت قرار گرفتن در جایگاه خاص یا دسترسی به اطلاعاتی خاص دارد. به تبع ایجاد شفافیت و ایجاد تقارن اطلاعاتی میان همه مردم، موقعیت استفاده شخص یا گروه خاصی از اطلاعات را می‌گیرد. دسترسی به اطلاعات خاص از شرکت‌ها پیش از دسترسی همه مردم و تصمیم‌گیری درخصوص فروش یا خرید سهامی خاص، از این جنس است. آشنایی و اطلاع زودتر و پیش از موعد از خط‌مشی‌گذاری‌های شوراهای شهر یا شهرداری‌ها درخصوص زمین و املاک شهری، موجب انتفاع عده‌ای خاص در خریدوفروش املاک و زمین شده و ناعدالتی ایجاد می‌کند. به همین جهت، عدم شفافیت یکی از ابزارهای مفید برای سوءاستفاده و کسب سود این قشر است و لذا با ایجاد شفافیت فرایندهای تصمیم‌گیری مخالفت می‌کنند.

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر «خرده‌سیستم‌ها و باورها»

در این بخش به بررسی و تحلیل ائتلاف مدافع از منظر خرده‌سیستم‌ها و باورها خواهیم پرداخت که در این حوزه چندین خرده‌سیستم شامل «خرده‌سیستم‌های مدیریتی سیاسی»، «خرده‌سیستم اقتصادی»، «خرده‌سیستم فرهنگی»، «خرده‌سیستم اجتماعی» و «خرده‌سیستم فناوری» شناسایی شده است.

خرده‌سیستم مدیریتی سیاسی: در این حوزه می‌توان تنازع بین دو نگاه «توسعه شبکه‌ها و رسانه‌ها و تحقق دولت باز مبتنی بر ضرورت پاسخگویی حاکمیت و دولت» در مقابل «نگاه کنترل‌گری و حفاظت از داده‌ها و اطلاعات ملی» را در نظر گرفت.

خرده‌سیستم اقتصادی: در زمینه خرده‌سیستم اقتصادی می‌توان تنازع بین دو نگاه «ضرورت شفافیت و انتشار داده‌ها با هدف کارآمدسازی نظام اقتصادی و مالیاتی و مقابله با فساد» از یک سو و نگاه «سوءاستفاده دشمنان از اطلاعات اقتصادی کشور در جهت تحریم هدفمند و هوشمند» از سوی دیگر را تعریف کرد.

خرده‌سیستم فرهنگی: در زمینه خرده‌سیستم فرهنگی کشور می‌توان به تنازع بین دو نگاه «فرهنگ پاسخگویی، شفافیت و انتشار اطلاعات» در مقابل «فرهنگ حفظ حریم خصوصی، غیرپاسخگویی و عدم شفافیت» اشاره کرد.

خرده‌سیستم اجتماعی: در زمینه خرده‌سیستم اجتماعی می‌توان به تنازع بین دو جریان «تقویت گروه‌های مدنی و اجتماعی و مردمی و رسانه‌های آزاد و مطالبه‌گر در حوزه شفافیت» در مقابل رویکرد «عدم توسعه گروه‌های مدنی و اجتماعی و رسانه‌ای و پرداخت به مسائل حاکمیت از درون» اشاره کرد.

خرده‌سیستم فناوری: در زمینه خرده‌سیستم فناوری می‌توان به تنازع بین دو جریان اصلی شامل «امکان توسعه و عملیاتی‌سازی زیرساخت‌های فنی کارآمد تحقق بخش شفافیت در کشور» در مقابل «جریان سنتی مخالف تغییر فناوریانه در گردآوری و طبقه‌بندی اطلاعات و داده‌ها در کشور» اشاره کرد.

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر پارامترهای نسبتاً ثابت

در حوزه تحقق شفافیت در کشور سیاست‌ها و قوانین بالادستی گوناگونی وجود دارد که می‌توانند به‌عنوان پارامترهای نسبتاً ثابت در منطق ائتلاف مدافع در نظر گرفته شوند. از جمله این موارد می‌توان به دلالت‌های بنیادین در قانون اساسی جمهوری اسلامی در زمینه اهمیت پاسخگویی دولت و حکومت به مردم و جایگاه جمهوریت اشاره کرد. براساس اصل هشتم قانون اساسی^۱ به ضرورت امر به معروف و نهی از منکر چندجانبه میان مردم و حکومت اشاره شده است. امر به معروف و نهی از منکر بدون دسترسی به اطلاعات و آگاهی از عملکرد مسئولین برای مردم، امری نشدنی است. لذا ایجاد شفافیت در عملکرد مسئولین و کارگزاران نظام یکی از ضروری‌ترین پیش‌نیازهای امر به معروف و نهی از منکر در جامعه اسلامی است. همچنین ضرورت و اهمیت کارآمدسازی سازوکارهای اداره و حکمرانی و شفافیت در نظام اداری و استفاده از مشارکت مردمی (براساس بندهای ۱۸ و ۱۹ سیاست‌های کلی نظام اداری)^۲ ضرورت توسعه و ارتقای سازوکارهای مدیریت اطلاعات و داده در کشور براساس بندهای فناوری اطلاعات و ارتباطات برنامه ششم توسعه و همچنین ماده ۲۹ (شفافیت حقوق و دستمزد) و بند ۳ ماده ۶۷ (استعلامات الکترونیکی) در این برنامه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. اصول قانون اساسی، سیاست‌ها و قوانین متعددی در زمینه مشارکت‌گیری از مردم در نظام حکمرانی کشور مورد تأکید قرار گرفته است. هیچ مشارکتی قبل از اجرا و کارآمد نخواهد بود مگر آن که داده و اطلاعات کافی در اختیار فرد مشارکت‌کننده قرار گیرد. به عبارت بهتر، مردم زمانی می‌توانند مشارکت واقعی داشته باشند و به ارتقای حکمرانی کشور کمک کنند که داده و اطلاعات کافی از شیوه مشارکت

^۱ در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت، شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند. «والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر».

^۲ ۱۸- شفاف‌سازی و آگاهی‌بخشی نسبت به حقوق و تکالیف متقابل مردم و نظام اداری با تأکید بر دسترسی آسان و ضابطه‌مند مردم به اطلاعات صحیح.

۱۹- زمینه‌سازی برای جذب و استفاده از ظرفیت‌های مردمی در نظام اداری.

و موضوع مشارکت در اختیار داشته باشند؛ لذا از این جهت در اختیار گذاردن داده و اطلاعات به مردم جهت مشارکت کاراً، امری ضروری و غیر قابل انکار است.

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر رخدادهای خارج از خرده‌سیستم

در این بخش، برخی از رخدادهای خارج از سیستم ائتلاف که در تحقق یا عدم تحقق طرح شفافیت مؤثر بوده‌اند مورد بحث قرار می‌گیرد. مجلس یازدهم که به تصویب قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» پرداخت، راهبرد شفافیت را از ابتدا در دستور کار خود قرار داد. رئیس مجلس از ابتدای تشکیل مجلس یازدهم، شعار مجلس شورای اسلامی را «هوشمندسازی، شفافیت، مردمی‌سازی و کارآمدسازی» اعلام کرد. یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌های مطالبه رسانه‌های متعدد و مردم از مجلس یازدهم درخصوص شفافیت، در راستای شعار و چراغ سبزی بود که رئیس مجلس و نمایندگان اعلام کرده بودند.

طراحی و ابلاغ «منشور دوازده‌گانه مبارزه با فساد» دولت سیزدهم از طرف رئیس‌جمهور و استفاده از ظرفیت اصل ۱۲۷ قانون اساسی درخصوص تعیین نماینده ویژه رئیس‌جمهور در امر مبارزه با فساد، نشان‌گر میزان تعهد و پیگیری این دولت در این خصوص بوده است. در همایش «ارتقای شفافیت» که توسط سازمان بازرسی کل کشور با حضور کم‌سابقه سران سه قوه برگزار شد، همه سران سه قوه بر الزام وجود شفافیت در کشور تأکید کردند. سازمان بازرسی کل کشور پس از این همایش، اصل پیش‌فرض محرمانه بودن نامه‌نگاری‌های خود به دستگاه‌های اجرایی را حذف کرد.

ابلاغ سند تحول قضائی توسط ریاست محترم قوه قضائیه و اشارات متعدد به اصل شفافیت در این سند قابل توجه است. در این سند، «افزایش شفافیت عملکرد و پاسخگویی در تعامل با جامعه» به‌عنوان یکی از سیاست‌های تحول‌آفرین مطرح شده است. «ایجاد شفافیت در فرایند رسیدگی و صدور آرای قضایی»، «ارتقای شفافیت اطلاعاتی»، «ارتقای شفافیت عملکرد دستگاه‌ها در اجرای قوانین» و «ارزیابی دستگاه‌های اجرایی در زمینه ارتقای شفافیت و رفع تعارض منافع و برگزاری جشنواره سالانه با معرفی و تقدیر از دستگاه‌های اجرایی برتر» از جمله راهکارهای ملموس درخصوص شفافیت در این سند است.

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر ساختارهای فرصت

از جمله مهم‌ترین ساختارهای فرصت شناسایی شده در قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها»، می‌توان به «آماده شدن افکار عمومی و مطالبه‌گری روزافزون در زمینه شفافیت دولت و حکومت در سطوح مختلف»، «یکپارچه شدن قوای سه‌گانه و هماهنگی و تسهیل تصویب طرح‌های پیشنهادی»، «توسعه شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های عمومی»، «ارتقای نقش اندیشکده‌ها و کانون‌های تفکر در کارآفرینی خط‌مشی و دستور کارگذاری طرح‌ها و ایده‌های سیاستی»، «توسعه دانش تخصصی دولت داده‌باز و گفتمان علمی شفافیت و کنشگران تخصصی حوزه حکمرانی و خط‌مشی» و «توسعه زیرساختی و فناوری‌های چندلایه و معماری داده و اطلاعات در کشور» اشاره کرد.

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر محدودیت‌ها

از جمله مهم‌ترین محدودیت‌های شناسایی شده در قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها»، می‌توان به «محدودیت‌های فنی و زیرساختی در توسعه سامانه‌های شفافیت و دولت باز»، «مخالفت برخی گروه‌ها با هرگونه طرح‌های شفافیت مینا»، «افزایش فشارها و حملات سایبری توسط دولت‌ها و نهادهای مخالف و معاند با کشور»، «مخالفت برخی دستگاه‌ها در ارائه و انتشار داده‌ها و اطلاعات»، و «محدودیت‌های مالی و بودجه‌ای در اجرای طرح‌های مرتبط با تحقق شفافیت در کشور»، و «وجود فرهنگ محرمانگی در دستگاه‌های اجرایی کشور» که پیش از این بیان شد، اشاره کرد.

تحلیل ائتلاف مدافع از منظر منابع ائتلاف‌ها

از جمله مهم‌ترین موارد شناسایی شده در زمینه منابع ائتلاف‌ها در قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها»، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

دسترسی به قدرت قانونی برای اتخاذ تصمیم خطمشی: اندیشکده‌ها و مراکز تخصصی (به‌ویژه اندیشکده شفافیت برای ایران) با همراهی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در طراحی اولیه مشارکت داشته و با تصمیم‌سازی و دستورکارگذاری از طریق فرایندهای قانونی (مجلس شورای اسلامی) موفق به شکل‌گیری گفتمانی و قانونی اولیه طرح شدند.

افکار عمومی: مبتنی بر ارتقای فرهنگ پاسخگویی و شفافیت و توسعه شبکه‌های اجتماعی، افکار عمومی به‌صورت روزافزون مطالبه‌گر و متقاضی شفافیت و پاسخگویی از سوی دولت و حکومت بوده‌اند.

بسیج گروه‌ها: هماهنگی و همکاری مراکز و اندیشکده‌های خصوصی (اندیشکده شفافیت برای ایران)، مراکز تخصصی خطمشی‌گذاری (مرکز پژوهش‌های مجلس)، همکاری و مطالبه‌گری رسانه‌ها نظیر جنبش ازما و متخصصین صاحب‌نظر (نظیر تولید بی‌سابقه آثار علمی در زمینه شفافیت و کاربردهای آن در کشور) انجام گرفته است.

رهبری ماهرانه: درخصوص تصویب این قانون، نمی‌توان رهبری ماهرانه‌ای را به گروه یا اندیشکده خاصی نسبت داد. هر کدام در تحلیل و ارائه محتوا و مطالبه‌گری خاصی در این زمینه عمل کرده‌اند، اما یک رهبری واحد و دقیق که از ابتدا تا انتهای این خطمشی را دنبال کرده باشد، شناسایی نشد.

اطلاعات: بازنمایی رسانه‌ای موفق و انتشار اطلاعات و اخبار مستمر توسط مراکز خبری و رسانه‌ای با هدف افزایش آگاهی عمومی و مردمی از تصویب قانون شفافیت قوای سه‌گانه بوده است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

براساس مطالعات انجام‌شده در حوزه شفافیت، بیشتر مطالعات این حوزه ناظر به مفهوم‌شناسی شفافیت، بررسی تجارب بین‌المللی شفافیت، شناسایی سازوکارها و ابزارهای معطوف به شفافیت و ... بوده است و تاکنون مطالعه‌ای که وضعیت کشور را از بعد قوانین این حوزه به‌ویژه قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های دولتی مورد بررسی قرار دهد انجام نشده است. به‌نظر می‌رسد پرداخت علمی به‌نحوه شکل‌گیری خطمشی‌ها و قوانین در کشور، در اجرایی‌سازی این قوانین و همچنین در تدوین قوانین آتی مرتبط و مشابه می‌تواند راهگشا باشد. بر همین اساس در این مطالعه قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی از منظر ائتلاف‌های موافق و مخالف مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۳. جمع‌بندی روش تحلیل ائتلاف مدافع در خطمشی شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی

بررسی خطمشی شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی	بعد تحلیلی در روش تحلیل ائتلاف مدافع
نهادهای صنفی، اندیشکده‌ها و انجمن‌های مدنی موافق شفافیت نهادهای تخصصی پژوهشی در حوزه خطمشی‌گذاری رسانه‌ها، فعالان اجتماعی و ناظران عمومی برخی نمایندگان مجلس (حامیان شفافیت در سطوح مختلف شامل شفافیت دستگاه‌ها، شفافیت آرا و ...) سازمان‌های دولتی ذی‌نفع در حوزه شفافیت	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر ائتلاف موافق
برخی دستگاه‌های دولتی مخالف با شفافیت برخی نمایندگان مجلس برخی نهادهای متولی امنیت کشور شبکه‌های رانت و ذی‌نفعان عدم شفافیت	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر ائتلاف مخالف

بررسی خط‌مشی شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی	بعد تحلیلی در روش تحلیل ائتلاف مدافع
در این حوزه چندین خرده‌سیستم شامل «خرده‌سیستم‌های مدیریتی سیاسی»، «خرده‌سیستم اقتصادی»، «خرده‌سیستم فرهنگی»، «خرده‌سیستم اجتماعی» و «خرده‌سیستم فناوری» شناسایی شده است. ■ خرده‌سیستم مدیریتی سیاسی: در این حوزه می‌توان تنازع بین دو نگاه «توسعه شبکه‌ها و رسانه‌ها و تحقق دولت باز مبتنی بر ضرورت پاسخگویی حاکمیت و دولت» در مقابل «نگاه کنترل‌گری و حفاظت از داده‌ها و اطلاعات ملی» را در نظر گرفت. ■ خرده‌سیستم اقتصادی: در زمینه خرده‌سیستم اقتصادی می‌توان تنازع بین دو نگاه «ضرورت شفافیت و انتشار داده‌ها با هدف کارآمدسازی نظام اقتصادی و مالیاتی و مقابله با فساد» از یک سو و نگاه «سوءاستفاده دشمنان از اطلاعات اقتصادی کشور در جهت تحریم هدفمند و هوشمند» از سوی دیگر را تعریف کرد. ■ خرده‌سیستم فرهنگی: در زمینه خرده‌سیستم فرهنگی کشور به تنازع بین دو نگاه «فرهنگ پاسخگویی، شفافیت و انتشار اطلاعات» در مقابل «فرهنگ حفظ حریم خصوصی، غیرپاسخگویی و عدم شفافیت» اشاره کرد. ■ خرده‌سیستم اجتماعی: در زمینه خرده‌سیستم اجتماعی می‌توان به تنازع بین دو جریان «تقویت گروه‌های مدنی و اجتماعی و مردمی و رسانه‌های آزاد و مطالبه‌گر در حوزه شفافیت» در مقابل رویکرد «عدم توسعه گروه‌های مدنی و اجتماعی و رسانه‌ای و پرداخت به مسائل حاکمیت از درون» اشاره کرد. ■ خرده‌سیستم فناوری: در زمینه خرده‌سیستم فناوری می‌توان به تنازع بین دو جریان اصلی شامل «امکان توسعه و عملیاتی‌سازی زیرساخت‌های فنی کارآمد تحقق‌بخش شفافیت در کشور» در مقابل «جریان سنتی مخالف تغییر فناوریانه در گردآوری و طبقه‌بندی اطلاعات و داده‌ها در کشور» اشاره کرد.	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر «خرده‌سیستم‌ها و باورها»
در قانون اساسی جمهوری اسلامی می‌توان به اهمیت پاسخگویی دولت و حکومت به مردم و جایگاه جمهوریت اشاره کرد. براساس اصل هشتم قانون اساسی^۱ به ضرورت امر به معروف و نهی از منکر چندجانبه میان مردم و حکومت اشاره شده است. همچنین ضرورت و اهمیت کارآمدسازی سازوکارهای اداره و حکمرانی و شفافیت در نظام اداری و استفاده از مشارکت مردمی (براساس بندهای ۱۸ و ۱۹ سیاست‌های کلی نظام اداری) ضرورت توسعه و ارتقای سازوکارهای مدیریت اطلاعات و داده در کشور براساس بندهای فناوری اطلاعات و ارتباطات برنامه ششم توسعه، و همچنین ماده ۲۹ (شفافیت حقوق و دستمزد) و بند ۶۷ (استعلامات الکترونیکی) در این برنامه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر پارامترهای نسبتاً ثابت

^۱ در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت، شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند. «والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر».

بررسی خطمشی شفافیت قوای سه گانه و دستگاه‌های اجرایی	بعد تحلیلی در روش تحلیل ائتلاف مدافع
- مجلس یازدهم که به تصویب قانون «شفافیت قوای سه گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» پرداخت. - «انتخاب دولت سیزدهم در مرداد ۱۴۰۰» بوده که از اصلی‌ترین شعارها و راهبردهای آن، جلوگیری از فساد و پرداختن به موضوع شفافیت بوده است. - برگزاری همایش «ارتقای شفافیت» توسط سازمان بازرسی کل کشور، - ابلاغ سند تحول قضائی توسط ریاست محترم قوه قضائیه و اشارات متعدد به اصل شفافیت در این سند.	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر رخدادهای خارج از خرده‌سیستم
از جمله مهم‌ترین ساختارهای فرصت شناسایی شده در قانون «شفافیت قوای سه گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها»، می‌توان به «آماده شدن افکار عمومی و مطالبه‌گری روزافزون در زمینه شفافیت دولت و حکومت در سطوح مختلف»، «یکپارچه شدن قوای سه گانه و هماهنگی و تسهیل تصویب طرح‌های پیشنهادی»، «توسعه شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های عمومی»، «ارتقای نقش اندیشکده‌ها و کانون‌های تفکر در کارآفرینی خطمشی و دستور کارگذاری طرح‌ها و ایده‌های سیاسی»، «توسعه دانش تخصصی دولت داده‌باز و گفتمان علمی شفافیت و کنشگران تخصصی حوزه حکمرانی و خطمشی»، و «توسعه زیرساختی و فناوری‌های چندلایه و معماری داده و اطلاعات در کشور» اشاره کرد.	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر ساختارهای فرصت
از جمله مهم‌ترین محدودیت‌های شناسایی شده در قانون «شفافیت قوای سه گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها»، می‌توان به «محدودیت‌های فنی و زیرساختی در توسعه سامانه‌های شفافیت و دولت باز»، «در مخالفت برخی گروه‌ها با هرگونه طرح‌های شفافیت‌مبنا»، «افزایش فشارها و حملات سایبری توسط دولت‌ها و نهادهای مخالف و معاند با کشور»، «مخالفت برخی دستگاه‌ها در ارائه و انتشار داده‌ها و اطلاعات و تبادلات بین دستگاهی»، و «محدودیت‌های مالی و بودجه‌ای در اجرای طرح‌های مرتبط با تحقق شفافیت در کشور»، و «وجود فرهنگ محرمانگی در دستگاه‌های اجرایی کشور» که پیش از این بیان شد، اشاره کرد.	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر محدودیت‌ها
دسترسی به قدرت قانونی برای اتخاذ تصمیم خطمشی: اندیشکده‌ها و مراکز تخصصی (به‌ویژه اندیشکده شفافیت برای ایران) با همراهی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در طراحی اولیه مشارکت داشته و با تصمیم‌سازی و دستور کارگذاری از طریق فرایندهای قانونی (مجلس شورای اسلامی) موفق به شکل‌گیری گفتمانی و قانونی اولیه طرح شدند. افکار عمومی: مبتنی بر ارتقای فرهنگ پاسخگویی و شفافیت و توسعه شبکه‌های اجتماعی، افکار عمومی به‌صورت روزافزون مطالبه‌گر و متقاضی شفافیت و پاسخگویی از سوی دولت و حکومت بوده‌اند. بسیج گروه‌ها: هماهنگی و همکاری مراکز و اندیشکده‌های خصوصی (اندیشکده شفافیت برای ایران)، مراکز تخصصی خطمشی‌گذاری (مرکز پژوهش‌های مجلس)، همکاری و مطالبه‌گری رسانه‌ها نظیر جنبش آزما و متخصصین صاحب‌نظر (نظیر تولید بی‌سابقه آثار علمی در زمینه شفافیت و کاربردهای آن در کشور) انجام شده است.	تحلیل ائتلاف مدافع از منظر منابع ائتلاف‌ها

بعد تحلیلی در روش تحلیل ائتلاف مدافع	بررسی خط‌مشی شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی
	رهبری ماهرانه: درخصوص تصویب این قانون، نمی‌توان رهبری ماهرانه‌ای را به گروه یا اندیشکده خاصی نسبت داد. هر کدام در تحلیل و ارائه محتوا و مطالبه‌گری خاصی در این زمینه عمل کرده‌اند، اما یک رهبری واحد و دقیق که از ابتدا تا انتها این خط‌مشی را دنبال کرده باشد، شناسایی نشد. اطلاعات: بازنمایی رسانه‌ای موفق و انتشار اطلاعات و اخبار مستمر توسط مراکز خبری و رسانه‌ای با هدف افزایش آگاهی عمومی و مردمی از تصویب قانون شفافیت قوای سه‌گانه بوده است.

به‌عنوان جمع‌بندی در قالب مفهوم «تغییر و یادگیری» در چارچوب ائتلاف مدافع می‌توان این‌گونه طرح مسئله کرد که پیشران‌های «ارتقای درک و آگاهی سیاست‌گذاران و مسئولین پیرامون اهمیت شفافیت و پاسخگویی در بخش عمومی و نظام حکمرانی»، «کارآمدی و اثربخشی کانون‌های تفکر و اندیشکده‌ها در طراحی و دستورکارگذاری طرح‌ها و ایده‌های سیاستی»، «توسعه نقش رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در فضای خط‌مشی‌گذاری عمومی کشور»، «هماهنگی موفق مراکز پژوهشی و نهادهای سیاست‌گذار»، و «همراهی مردم و افکار عمومی در پیشبرد سیاست‌ها و طرح‌های مرتبط با موضوع شفافیت» منجر به این شده است که نمایندگان مجلس شورای اسلامی با ۱۸۳ رأی موافق و ۳۰ رأی مخالف از مجموع ۲۱۷ نماینده حاضر در مجلس کلیات این طرح را به تصویب رساندند. بر همین اساس می‌توان پیشنهاد‌های زیر را برای ارتقای مفهوم شفافیت در کشور و پیشبرد گفتمانی قانون «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها»، در نظر گرفت:

- پشتیبانی، حمایت و توسعه مراکز پژوهشی، و کانون‌های تفکر در حوزه موضوعی شفافیت در کشور به‌مثابه بازیگران اصلی ائتلاف مدافع قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی،
- توسعه گفتمان «دولت باز» در قواعد مدیریتی، برنامه‌ریزی و حکمرانی کشور با هدف ارتقای زمینه‌های پاسخ‌گویی، مشارکت و شفافیت در کشور از منظر تقویت «خرده‌سیستم‌ها و باورها» در تقویت و حمایت از شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی،
- توسعه سازوکارهای قانونی و زیرساختی در تجمیع داده‌ها و اطلاعات کشور با هدف آماده‌سازی ساختارهای حکمرانی در کشور در تحقق پروژه‌های شفافیت‌منا با تأکید بر تقویت و ارتقای جایگاه خرده‌سیستم فناوری در ائتلاف مدافع قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی،
- کارآمدسازی و ارتقای زیرساخت‌های دیجیتال در کشور شامل سامانه‌های هوشمند برخط، سیستم‌های مبتنی بر رایانش ابری، سیستم‌های مبتنی بر هوش مصنوعی، سیستم‌های پشتیبان تصمیم و ... در ساختارهای اداری و مدیریتی کشور با تأکید بر تقویت و ارتقای جایگاه خرده‌سیستم فناوری در ائتلاف مدافع قانون شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی،
- توسعه مطالعات و پژوهش‌های دانشگاهی در حوزه شفافیت با هدف شناخت نظریه‌ها، رویکردها و مدل‌های نوین شفافیت و کاربرست آن در زیست‌بوم حکمرانی کشور،
- برگزاری نشست‌ها، همایش‌ها و رویدادهای تخصصی در حوزه شفافیت در کشور با هدف ترویج، گفتمان‌سازی و مطالبه‌گری تخصصی در این حوزه،
- چانه‌زنی، تعامل، و اقناع کنشگران فعال در حوزه شفافیت با نهادها و دستگاه‌های حاکمیتی و نظارتی جهت عملیاتی‌سازی ایده «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها».

حمایت مالی

این با حمایت دفاتر مطالعات حکمرانی و مدیریت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی انجام شده است.

سپاسگزاری

نویسندگان از داوران ناشناس مقاله که با پیشنهادهای خود به بهبود کیفیت آن کمک کردند، قدردانی می‌کنند. شایان ذکر است مسئولیت محتوای این مقاله به‌طور کامل بر عهده نویسندگان است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که در ارتباط با این مقاله، هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت کرده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آن‌ها است.

مآخذ

- پروین، خیراله؛ و فیروزی، مهدیه (۱۴۰۱). شفافیت در امور عمومی به‌مثابه راهکار جلب اعتماد عمومی با تأکید بر نظام حقوقی ایران. *مطالعات حقوق عمومی دانشگاه تهران*، ۵۲(۲)، ۵۹۷-۶۱۶.
- تسلیمی، محمدسعید؛ ثنایی، مهدی؛ و عبدالحسین‌زاده، محمد (۱۳۹۶). شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌های تحقق سیاست‌گذاری داده حکومتی باز در ایران: کاربست روش تحلیل سلسله‌مراتبی و تاپسیس فازی. *سیاست‌گذاری عمومی*، ۳(۲)، ۸۹-۵۷.
- جمشیدیان، محمد امین؛ میرسپاسی، ناصر؛ و دانشفرد، کرم‌اله (۱۴۰۰). طراحی الگوی شفافیت سازمانی در سازمان‌های دولتی. *فصلنامه مدیریت توسعه و تحول*، ۱۳(۴۵)، ۱-۱۲.
- جمشیدیان، محمد امین؛ میرسپاسی، ناصر؛ و دانشفرد، کرم‌اله (۱۳۹۹). طراحی الگوی شفافیت سازمانی در جهت سلامت نظام اداری. *مدیریت استاندارد و کیفیت*، ۱۰(۳)، ۴۱-۱.
- صادقی جقه، سعید (۱۳۹۷). شفافیت، نظارت و کارآمدی. *مطالعات راهبردی*، ۲۱(۸۲)، ۳۴-۷.
- رضایی، مصطفی؛ و یآوری، اسدالله (۱۳۹۹). اصل شفافیت در مناقصات دولتی ایران در پرتو مقررات سازمان جهانی تجارت و اتحادیه اروپا. *دانشنامه حقوق اقتصادی*، ۲۷(۱۸)، ۲۹۵-۳۲۴.
- عزیزنژاد، صمد (۱۳۹۸). ضرورت و الزامات قانون شفافیت در حوزه بودجه‌ریزی کشور. *اقتصاد اسلامی*، ۱۹(۵۷)، ۲۲۳-۲۰۵.
- عسگری، یاسین؛ و جمور، حسین (۱۴۰۳). تحلیل نظارتی کیفیت اجرای بند «الف» ماده (۳) قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سطح وزارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران. (۱۹۹۰۲). *ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی*، ۳۲(۴)، ۲۵-۱.
- فیض بخش، ام‌البنین (طلیعه)؛ و باب‌الحوائجی، فهیمه (۱۴۰۱). مروری بر نوآوری و ارزش‌آفرینی در اکوسیستم داده‌باز. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۱۷(۱)، ۳۷-۶۴.
- فیض بخش، ام‌البنین (طلیعه)؛ باب‌الحوائجی، فهیمه؛ نضافتی، نوید؛ حریری نجلا؛ و نوشین فرد، فاطمه (۱۴۰۱). ارائه چارچوب مدیریت اکوسیستم داده‌باز از دیدگاه کسب‌وکار با رویکرد گراند تئوری. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۲(۱)، ۹۹-۷۶.
- مرتب، یحیی؛ و یآوری، وحید (۱۴۰۰). شناسایی معیارهای ارزیابی شفافیت در مجلس شورای اسلامی. *مطالعات مدیریت دولتی ایران*، ۴(۱)، ۶۲-۳۵.

موسوی، سیده معصومه؛ دهقان، رحیم؛ و قاسمی، علی (۱۴۰۱). معیارهای حاکم بر شفافیت در حکومت دینی. *حکومت/اسلامی*، ۲۷(۴)، ۸۳-۱۰۶.

موسوی صالح، محمد؛ میرزامحمدی، ایلینا؛ و مرتب، یحیی (۱۴۰۳)، تحلیل و آسیب‌شناسی اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات. (۱۹۸۷۰). *ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی*، ۳۲(۴).

نجفی، بهزاد (۱۴۰۱). شفافیت در بودجه و عملکرد مالی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور. *مدیریت سلامت*، ۲۵(۱)، ۹-۱۱.

نرگسیان، عباس؛ و جمالی، قاسمعلی (۱۳۹۸). وضعیت شفافیت در سازمان‌های حاکمیتی ایران. *دولت‌پژوهی*، ۵(۱۸)، ۲۴۳-۲۰۹.

یاوری، وحید؛ و مرتب، یحیی (۱۳۹۵)، بررسی چگونگی کارآمدسازی پایش و نظارت بر خیریه‌ها مبتنی بر رویکرد شفافیت، *اولین همایش ملی خیر ماندگار*، تهران.

- Adeoye, O., & Ran, B. (2024). Government transparency: paradoxes and dilemmas. *Public Management Review*, 26(8), 2194-2217. <https://doi.org/10.1080/14719037.2023.2181981>
- Albu, O. B., & Flyverbom, M. (2019). Organizational Transparency: Conceptualizations, Conditions, and Consequences. *Business & Society*, 58(2), 268-297. <https://doi.org/10.1177/0007650316659851>
- Asgari, Y., & Jamoor, H. (2024). Supervisory analysis of the quality of implementation of paragraph "A" of Article (3) of the Law on Promoting the Health of the Administrative System and Combating Corruption at the level of ministries of the Islamic Republic of Iran. (19902). *Monthly magazine of expert reports of the Islamic Consultative Assembly Research Center*, 32(4), 19902 doi: 10.22034/report.2024.16975.1813. [in persian].
- Aziznezhad, S. (2019). Necessity and exigencies of budget transparency law for IRAN. *Islamic Economics*, 19(75), 205-233. [in persian].
- Cifuentes-Faura, J. (2021). Transparency in Spanish Government in Times of Covid-19. *Public Integrity*, 24(7), 644-653. <https://doi.org/10.1080/10999922.2021.1958562>
- Cucciniello, M., & Nasi, G. (2014). Transparency for Trust in Government: How Effective is Formal Transparency? *International Journal of Public Administration*, 37(13), 911-921. <https://doi.org/10.1080/01900692.2014.949754>
- Dudley, S. E., & Wegrich, K. (2015). The role of transparency in regulatory governance: comparing US and EU regulatory systems. *Journal of Risk Research*, 19(9), 1141-1157. <https://doi.org/10.1080/13669877.2015.1071868O>
- Gil-Garcia, J. R., Gasco-Hernandez, M., & Pardo, T. A. (2020). Beyond Transparency, Participation, and Collaboration? A Reflection on the Dimensions of Open Government. *Public Performance & Management Review*, 43(3), 483-502. <https://doi.org/10.1080/15309576.2020.1734726>
- Gupta, A., Boas, I., & Oosterveer, P. (2020). Transparency in global sustainability governance: to what effect? *Journal of Environmental Policy & Planning*, 22(1), 84-97. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2020.1709281>
- Halachmi, A., & Greiling, D. (2013). Transparency, E-Government, and Accountability: Some Issues and Considerations. *Public Performance & Management Review*, 36(4), 562-584. <https://doi.org/10.2753/PMR1530-9576360404>
- Henry, A. D., Ingold, K., Nohrstedt, D., & Weible, C. M. (2014). Policy Change in Comparative Contexts: Applying the Advocacy Coalition Framework Outside of Western Europe and North America. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 16(4), 299-312. <https://doi.org/10.1080/13876988.2014.941200>
- Fayzbakhsh, U. A. , Babalhavaeji, F. , Nezafati, N. , Hariri, N. and nooshinfard, F. (2022). Presenting an Open Data Ecosystem Management Framework from a Business Perspective with a Grounded Theory Approach. *Library and Information Science Research*, 12(1), 76-99. doi: 10.22067/infosci.2022.24172.0. [in persian].
- Feyzbakhsh, O. A. and Babalhavaeji, F. (2025). Review of Innovation and Value Creation in Open Data Ecosystem. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 17(1), 37-64. doi: 10.22055/slis.2022.37887.1848. [in persian].

- Kim, Y. J., & Roh, C. Y. (2008). Beyond the Advocacy Coalition Framework in Policy Process. *International Journal of Public Administration*, 31(6), 668–689. <https://doi.org/10.1080/01900690701465384>
- MohammadAmin Jamshidian, Nasser Mirsepassi , Karamolah Daneshfard, (2020). Designing an organizational transparency model for the health of the administrative system, *Journal of Standard and Quality Management*, 10(3), 1-41. [in persian].
- MohammadAmin Jamshidian, Nasser Mirsepassi , Karamolah Daneshfard, (2021). Designing the Model of Organizational Transparency in Government Organizations, *Journal of Development Evolution Management*, 13(45), 1-12. magiran.com/p2326468. [in persian].
- Morattab, Y. and Yavari, V. (2021). Identifying Transparency Assessment Criteria for Islamic Parliament of Iran. *Journal of Iranian Public Administration Studies*, 4(1), 35-62. doi: 10.22034/jipas.2021.294315.1197. [in persian].
- Mūsavi, S. M., Dehqān, R. ., Qasemi, A. (2023). Ruling Standards of Transparency in the Islamic Government. *Islamic Government*. 27(4), 83-106. [in persian].
- Musaivi, M.S., Mirzamohammadi, I., Morattab, Y. (2024). Analysis and pathology of the implementation of the Law on the Publication and Free Access to Information. (19870). *Monthly magazine of expert reports of the Islamic Consultative Assembly Research Center*, 32(4), 19870 doi: 10.22034/report.2024.16995.1830. [in persian].
- Najafi , B .,(2022). Transparency in the budget and financial performance of medical universities in the country. *Health Management*, 25(1), 9-11. [in persian].
- Nargesian, A. and Jamali, G. (2019). The Status of Transparency in the Iranian Governmental Organizations. *State Studies*, 5(18), 209-243. doi: 10.22054/tssq.2020.17320.215. [in persian].
- Rezaei, M. and Yavari, A. (2021). Transparency Principle in Iran’ s Public Procurement in the Light of WTO and EU Rules. *Encyclopedia of Economic Law Journal*, 27(18), 295-324. doi: 10.22067/lowecon.2021.49340.0. [in persian].
- Sadeqi Jaqeh, S. (2019). Transparency, Supervision and Efficiency. *Strategic Studies Quarterly*, 21(82), 7-34. [in persian].
- Taslimi, M. S. , Sanaei, M. and Abdolhosseinzadeh, M. (2017). Identify and Prioritize the Challenges of Achieving the Open Government Data Policy (OGDP): Application of the Analytic Hierarchy Process and Fuzzy TOPSIS. *Iranian Journal of Public Policy*, 3(2), 57-89. doi: 10.22059/ppolicy.2017.62830[in persian].
- Parvin, K. and Firoozi, M. (2022). Transparency in Public Affairs as a Means of Gaining Public Trust with Emphasis on Iran's Legal System. *Public Law Studies Quarterly*, 52(2), 597-616. doi: 10.22059/jpls.2019.281010.2009. [in persian].
- Tamronglak, A. (2022). Developing Public Sector Transparency Measures in Thailand. *Public Integrity*, 25(1), 117–131. <https://doi.org/10.1080/10999922.2022.2088967>.
- Yavari , V ., Morratat, Y. (2016). Investigating how to make monitoring and supervision of charities more efficient based on a transparency approach, *First National Conference on Enduring Good*, Tehran. [in persian].